

4. søndag efter Trinitatis

Tid og sted: 28/6 2015, kl. 9 i Ødsted og 10.30 i Jerlev

Salmevalg

Den store mester kommer, 612

Gud Helligånd, o kom, 302

O Gud, du ved og kender, 598

Dommer over levende og døde, 276

Solen stråler over vang, 724

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas

Jesus sagde: ”Vær barmhjertige, som jeres fader er barmhjertig. Døm ikke, så skal I ikke selv dømmes; fordøm ikke, så skal I ikke fordømmes. Tilgiv, så skal I få tilgivelse. Giv, så skal der gives jer. Et godt, presset, rystet, topfyldt mål skal man give jer i favnen. For det mål, I måler med, skal I selv få tilmålt med.”

Han fortalte dem også en lignelse: ”Kan en blind lede en blind? Vil de ikke begge falde i grøften? En discipel står ikke

over sin mester; men enhver, der er udlært, skal være som sin mester.

Hvorfor ser du splinten i din broders øje, men lægger ikke mærker til bjælken i dit eget øje? Hvordan kan du sige til din broder: Broder, lad mig tage den splint ud, som er i dit øje! når du ikke ser bjælken i dit eget øje? Hykler, tag først bjælken ud af dit eget øje; så kan du se klart nok til at tage den splint ud, som er i din broders øje.”

Prædiken

Man sagde engang, at Guds ansigt var så frygtindgydende et syn, at hvis et menneske så ansigtet, ville det dø. ”Ingen kan se Gud og leve”. Denne sætning gik igen fra generation til generation. Den blev nedfældet i jødernes hellige bog, Det Gamle Testamente. Da Moses fik de ti bud af Gud på Sinaj fik han allernådigst lov til at se Guds ryg, da han gik forbi. Moses steg ned fra bjerget, og det siges, at hans ansigt lyste i lang tid efter synet. At se Guds ansigt var frygtindgydende, men det var en sød frygt. Gud måtte være så smuk, at et menneske ikke kunne rumme

skønheden – og derfor gik det til grunde. Lyset måtte være så stærkt, at menneskets øje ikke kunne se ind i det uden at bryde. Eller så vi sandheden i Gud, der for mennesket var så ubegribelig, at mennesket ville eksplodere i samme øjeblik, Gud viste sig for det? Eller var det fordi, Gud var dommeren? Vi ved det jo ikke, for de, der er døde, kan ikke fortælle os om det. Men vi ved, at Gud skulle skjules. Dengang gemte Gud sig bag forhænget i templet i Jerusalem. Gud gemte sig bag skyerne. Der var altid et slør, der skjulte Gud. Og det tætteste vi mennesker kunne komme Gud, det var ved at studere loven. Og, nåh jo, så skulle vi også gøre, som loven befalede.

I dag er det noget andet. Jesus tog engang tre disciple med op på et bjerg. Vi kalder bjerget for forklarelsens bjerg, for dér åbenbarede Gud, hvem Jesus er. En lysende sky overskyggede dem, mens de stod på bjerget, og der lød en røst fra skyen: ”Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag. Hør ham!” Straks kastede disciplene sig til jorden, for de var bange for at se på Jesus – de

troede, de skulle dø. Men Jesus gik hen og rørte ved dem og sagde: ”Rejs jer, og frygt ikke.”

Der skete noget nyt den dag. Tre disciple så direkte ind i Guds ansigt. Øjnene var det første de så. Og de kendte de øjne så godt. Det føltes som om, at de øjne altid på en gang gennemborede deres sjæls forsvarsværker og samtidig strålede af en kærlighed, der gav dem mod til at afsløre sig selv. Det var Jesu øjne de så.

Hvad er der sket, siden vi kan male et øje, der jo er Guds øje, i loftet eller på bænkerækkerne? Hvad er det, Guds øje gør? Man talte engang om Guds frygt og om at dø, når man så Guds ansigt. Nu kigger vi ind i Guds øje, når vi betræder kirkens rum. Hvad ændrede sig dengang, da Jesus tog disciplene med på forklarelsens bjerg? Nu skal I høre: For det første skal vi være os meget bevidste om, at det øje, vi ser i loftet eller på bænkerækkerne, Guds øje, ikke kan adskilles fra de to øjne, vi ser oppe på alteret: Jesus Kristus, den korsfæstede Guds øjne. Det er de øjne, der så på de mennesker, der piskede ham, pinte ham og klyngede ham op på korset, og så sagde han: ”Fader, tilgiv dem, for

de ved ikke, hvad de gør.” Det er de øjne, der altid så noget mere, end det andre mennesker så. Øjnene så ind i menneskers dybeste tanker, og de så der uden tvivl had, jalousi og griskhed; men når et menneske blev fordømt af andre, så tilgav han dem og satte dem fri til at leve uden de fordømmende blikkes tunge åg. Den Gud, vi oplever, når vi læser og hører om Jesus, kender menneskers synd, men først og fremmest er den Gud en tilgivende Gud.

Deraf følger også, at Jesus Kristus gør en forskel, når vi møder Gud. Forskellen er, at vores første møde med Gud ikke længere er loven, vores første møde er Jesus Kristus. Et menneske, der viser os, hvordan vi skal bruge loven. Jesus vender loven om. Han fjerner de sætninger, der siger: Du må ikke... Og i stedet siger han: Du skal!

Du skal elske din næste.

Du skal elske din fjende.

Du skal give de sultne mad.

Et kendt problem med love og regler er, at de ofte bliver overtrådt. ”Regler er til for at blive brudt”. Sådan siger vi af og til. Og når nogen bryder lovene og reglerne, så er

mennesket i reglen også hurtig til at påpege, at lovbryderen skal straffes. Dom og fordømmelse møder vi i mange sammenhænge. Gennem alt for mange år brugte vi endda Gud, når vi fældede vores dom over andre, eller når vi ville styre andre menneskers adfærd. Vi sagde: Gud ser alt. Se blot øjet i loftet. ”Øjet i det høje!” Du kan ikke skjule dine tanker for det øje. Du kan ikke gemme dig bag en busk, når du gør din ugerning. Gud ser det. Men sandheden er, at den måde at styre andres adfærd på – den dom, vi fældede – var vores egen og aldrig Guds. Intet menneske kan sætte sig i Guds sted og dømme. I dag taler vi ikke om Guds overvågning. Men vi overvåges stadig. I dag overvåges vi af den offentlige mening, der kommer til udtryk i medierne, og i særlig grad i de kulørte ugeblade og den sensationsprægede journalistik.

Jeg undrede mig meget over reaktionerne, dengang Josef Fritzl blev afsløret. Fritzl havde igennem 24 år haft sin datter indespærret i sin kælder i Amstetten, Østrig, hvor han voldtog hende. Hun fødte syv børn i sit fangenskab, hvoraf tre blev i kælderen, mens resten blev bortadopteret

til bedsteforældrene. Det vakte naturligt nok voldsomme følelser, for hvordan kan en far behandle sin datter på den måde? Og hvordan kan han gøre det, uden at hans ægtefælle eller naboer har opdaget det? Fritzl blev hængt ud som ”monsteret fra Amstetten”. I samtlige medier havde man travlt med at påvise, hvor ondt og sygt et menneske, Fritzl var. Betegnelsen ”monster” hang ved. Jeg tror, vi dengang i 2008 blev nødt til at hænge ham ud som et monster, som et umenneske, fordi vi er bange for at konfrontere ondskaben i os selv. Hvis Fritzl ikke er noget andet end et menneske – altså et monster eller et umenneske – så kan vi alle, potentielt set, udføre de samme forbrydelser som Fritzl. Heldigvis handler de færreste af os bare tilnærmelsesvist så forbryderisk som Fritzl. Men potentialet skræmmer os. Og så er det nemmere at udstøde personificeringen af ondskaben, i dette tilfælde monsteret fra Amstetten, end selv at se ondskaben i øjnene.

Det er den mekanisme, Jesus taler ind i, når han fortæller os, at vi ikke skal dømme og fordømme andre – for den

dom vi fælder over et andet menneske, fælder vi også over os selv. Og så udfolder han tankerne med et berømt billede:

Hvordan kan det være, at du ser splinten i din vens øje, når du ikke opdager bjælken i dit eget? Hvordan kan du sige til ham: 'Lad mig tage splinten ud af dit øje', når du ikke ser bjælken i dit eget øje. Du er en hykler! Først må du fjerne bjælken fra dit eget øje, så du kan se klart nok til at fjerne splinten hos din ven.

Og så er det naturligvis det samme, der gør sig gældende i fortællingen fra Det Gamle Testamente om profeten Natan, der fortæller Kong David en lignelse om en rig mand, der havde mange får, men slagtede den fattige mands eneste lam, da han fik gæster. David begik den samme forbrydelse, da han tog Urias' hustru, Batseba, til sig selv. Natan er snu, for i stedet for at fælde dom over Kong David, lader han med sin fortælling Kong David fælde dom over sig selv. Og dommen er hård: "Så sandt Herren lever," siger David, "Den mand, der gør sådan, skal dø."

Vi har tendens til at give David ret. Josef Fritzl fik en livstidsdom. Andre steder var han nok dømt til døden. Det havde måske været en nådigere dom for Fritzl. Og sådan må vi handle, for at samfundet skal hænge sammen. Forbrydere skal dømmes. Vi må opstille nogle retfærdighedskriterier, og når de bliver overtrådt, så skal overtræderen dømmes. Ellers får vi et kaotisk samfund, hvor vi ikke kan føle os trygge.

Men vi skal være bevidste om, at vi samtidig dømmes ondskaben i os selv. Vi fordømmer samtidig et potentiale, som ligger dybt i ethvert menneske. Vi skal ikke tro, at vi ikke under uheldigere omstændigheder, ikke kunne have gjort, hvad Josef Fritzl gjorde, eller hvad Kong David gjorde.

Jeg tror, at når man engang talte om at dø, hvis man så Gud, så var det fordi, intet menneske kunne stå foran Gud med ren samvittighed. Guds øje ville gennembore alle forsvarsværker og se direkte ind i vores sjæls indre. Og vi ville vide, at det var frygteligt at skulle stå til ansvar, for alt hvad vi havde gjort, sagt og tænkt. Adam og Eva gemte sig

også for Gud, da de havde spist frugten af det træ, de ikke måtte røre.

Men nu er det et andet øje, der ser på os, når vi møder Gud. Det er ikke et øje, vi skal skjule os for eller frygte. Det er Jesu Kristi øjne. Og hvad er det for et blik, vi ser i de øjne?

Det gennemborer og afslører os; men det afslører os med kærlighedens magt. Øjnene stråler af en kærlighed, der giver os mod til at afsløre os selv. For når vi ved os elsket af det blik, så er der ingen grund til at frygte straffen. Hvordan kan jeg sige det? Det kan jeg, fordi vi har set Jesus vide alt om et menneske, og så alligevel sige til det menneske: Dine synder er dig forladt. Det kan jeg, fordi vi har set Jesus dø af kærlighed til de mennesker, der afviste hans radikale budskab. Det kan jeg, fordi Gud i sin almagt valgte at ophøje Jesu liv til guddommelighed, da han oprejste Jesus Kristus fra de døde.

Jo, der er dom i de øjne... men dommen er ikke frygtindgydende. Den er befriende. Den tager dommen fra

os selv, og lægger den i hænderne på det menneske, Jesus Kristus, der altid ser det hele – også det gode.